

AFRIKAGETUIGENISSEN

Nieuwsbrief nr. 8

Mei 2007

EEN GELUKKIGE SISYPHUS...

Van de schoolbanken herinneren wij ons de mythe van de losbollige Sisyphus die zich door zijn overmoed de toorn der goden op de hals had gehaald en daarmee de bovenmenselijke opdracht had gekregen een zware last naar de top van een hoge berg te brengen.

Dit thema heeft zijn weg gemaakt in de wereldliteratuur en met name de Franse auteur Albert Camus heeft in zijn filosofisch essay “Le mythe de Sisyphe” aan het verhaal een algemeen-menselijke dimensie gegeven.

Toen wij met ons initiatief van start zijn gegaan, zijn wij ook wel een tikkeltje overmoedig geweest : het werkterrein was helemaal nieuw, de vindbaarheid van kandidaten bereid om ons hun koloniale herinneringen toe te vertrouwen was onzeker, de financiering was nog een groot vraagteken, de beschikbaarheid van voldoende mankracht was evenmin evident. En toch hebben wij ons in dit avontuur gestort... en we hebben er geen spijt van !

En ook hebben we helemaal niet de indruk dat de goden ons dit waagstuk kwalijk hebben genomen. Integendeel, steeds meer groeit het besef dat onze activiteiten onder een gelukkig gesternte verlopen. Elke dag ervaren wij een beetje beter hoe zinvol en nuttig onze taak wel is. Ook al ligt de top van de berg nog niet in het verschiet, toch geeft het een intense voldoening de vruchten van onze arbeid dag na dag te zien aangroeien en merken we met genoeg hoezeer dit initiatief gewaardeerd wordt. Dit resultaat danken we aan de inzet van een groeiend aantal toegewijde en geestdriftige medewerkers.

Camus eindigt zijn boek met de bekende slotzin : “ Il faut rendre Sisyphe heureux! ”. In de hoop dat de fijnproevers en puristen ons deze nogal vrije parafrase op de klassieke mythe zullen vergeven, durven we in alle bescheidenheid toch de mening uitspreken dat wij erin slagen de droom van deze auteur in vervulling te doen gaan. Inderdaad, dit veelomvattende werk stemt ons bepaald niet ongelukkig !

Het Bestuur

Verder in dit nummer :

- Onze jaarlijkse statutaire vergadering
- Op de Kongo-boekentafel
- Het negertje op de toog (door Cyriel Van Meel)

Onze jaarlijkse statutaire vergadering

We hielden onze jaarlijkse statutaire vergadering op 25 april jl. Zoals gebruikelijk was ze voor een groot deel gewijd aan het jaarverslag over het vorige jaar. Wij vatten hier de voornaamste punten uit dit verslag samen.

Er is vooreerst de aangename vaststelling dat de Vlaamse Gemeenschap positief heeft gereageerd op de balans die wij na een eerste jaar subsidie konden voorleggen, bij zover dat ook een tweede fase van ons project als subsidieerbaar werd erkend, zodat ons een tweede schijf van de toelage werd toegekend. Daaruit mogen echter geen verkeerde conclusies getrokken worden. Hoe dan ook worden slechts 80 % van onze projectkosten terugbetaald en ook worden onze werkingsuitgaven uiterst restrictief in aanmerking genomen. Bovendien kunnen heel wat

materiaalkosten slechts a rato van 33 % per jaar aangerekend worden, zodat wij ook andere inkomstenbronnen moeten aanboren om de eindjes aan elkaar te knopen.

Opnamewerk

Onze “core-business” is natuurlijk het registreren van audiovisuele interviews van oud-kolonialen. Per 31 december van vorig jaar waren wij aan 85 zulke getuigenissen toe, maar dankzij een verhoogde opnamecapaciteit zijn wij inmiddels de 110 voorbij. Onnodig te zeggen dat dit opnamewerk een erg arbeidsintensieve aangelegenheid is, waarvoor onze medewerkers alle lof verdienen.

Het verheugt ons andermaal een rijke oogst aan boeiende, verrassende, ontroerende verhalen in ontvangst te hebben kunnen nemen. Belangrijk is ook de inzameling van uiterst interessante schriftelijke getuigenissen, mémoires en souvenirs allerhande.

Te noteren is ook dat de universiteit van Salt Lake City (USA) belangstelling heeft

betoond voor de herinneringen van onze oud-kolonialen : een docent aan die universiteit is naar Brussel gekomen om interviews te registreren van leden van Mémoires du Congo en van onze eigen vereniging.

Archivering

Bijna even belangrijk als de eigenlijke opnamen zelf is de verwerking ervan. Het ongeordend opstapelen van onze aanwinsten zou natuurlijk niet aan ons beoogde doel beantwoorden.

Het archiveringswerk omvat heel wat bestanddelen :

- identiteitsfiches, een samenvatting van biografische gegevens van onze respondenten,
- de basisverzameling van interviews op mini-DV,
- de uitgeschreven getuigenissen. Om materiële redenen zowel als om de analyse en codering te vergemakkelijken worden de mondelinge interviews door een vijftal medewerkers uitgeschreven, daarbij zoveel mogelijk met gebruik van de modernste spraaktechnologie.
- de naamlijst van de getuigen
- de verzameling geschonken archiefstukken
- de digitale databank (via het computerprogramma Access). Deze bevat de uitgeschreven en schriftelijke interviews. De interviews worden geanalyseerd, ingedeeld in sequenties en voorzien van codes. Een uitgebreide trefwoordenlijst verwijst naar deze codes. Verschillende aan elkaar gekoppelde tabellen bevatten gegevens over activiteitssectoren, standplaatsen, personalia, enz.

Kortom, dit wordt een prachtig werkinstrument, waarmee het Afrika-Museum te Tervuren bijzonder opgezet is.

Films

Een eerste film is af : “Pioniers naar Tropische Waters”, gewijd aan het succesrijk avontuur van de zeevisserij vanuit Matadi. Andere projecten staan op stapel, onder meer in verband met de medische sector.

Ledenwerking

Ons ledenbestand blijft bestendig stijgen. Onze nieuwsbrieven kregen een goed onthaal. In oktober waren meer dan 50 belangstellenden komen opdagen voor een lezing door prof. A.J. Smet over de grote figuur van pater Placied Tempels, auteur van het historische boek “Bantoe-filosofie”, die geboren is in 1906. We wilden deze honderdste verjaardag niet ongemerkt voorbij laten gaan. Na de projectiedag in Oostende op 4 mei hopen wij ook andere steden aan te doen. Voorts is ons tuinfeest ook goed op weg om een vaste traditie te worden.

Externe betrekkingen

De overeenkomst tussen het Museum voor Midden-Afrika en onze beide zusterverenigingen Mémoires du Congo en Afrikagetuigenissen heeft haar waarde bewezen : wij onderhouden uitstekende betrekkingen. De resultaten van ons archiveringswerk, de databank en de kopieën van interviews worden progressief ter beschikking van het Museum gesteld.

Besluit

Afrikagetuigenissen maakt het goed, dank u, ja wij zijn onze leden dank verschuldigd voor het vertrouwen, de sympathie en de waardering die zij opbrengen voor het werk dat onze medewerkers leveren en voor de idee die erachter steekt : het veiligstellen van de herinneringen aan die onvergetelijke jaren in Afrika.

Na de gebruikelijke plichtplegingen zoals het goedkeuren van de rekeningen en de begroting, *(N.B. de leden die van cijfers houden kunnen zich deze gegevens indien ze dat wensen laten toesturen)* kon ons bestuur zich verheugen in een verjonging van haar gelederen. Het is inderdaad zo dat Dirk Smitz, die sommigen wellicht al kennen als ondervoorzitter van de bevriende vereniging VVK-Zaïre-Vlaanderen aanvaard heeft om tot ons bestuur toe te treden. Hij werd door de vergadering als bestuurder benoemd en wij verwelkomen hem met open armen ! De huidige samenstelling van ons bestuur vindt men verder in dit nummer.

Na de traditionele smakelijke moambe in de cafetaria van het Museum kregen de liefhebbers de gelegenheid om onder bevoegde leiding een kijkje te nemen in (een klein deeltje van) de kelders en de zolders van het Museum. Het was een eerste stap om een idee te krijgen van de schatten die dit Museum herbergt, waarvan het befaamde archief van Henry Morton Stanley niet het minste is. Dit archief kon enkele jaren geleden dankzij de sponsoring van de Generale Maatschappij in Belgisch bezit komen. Kortom, dit bezoek smaakt naar nog !

Stanley en zijn dienaar

Op de Congo-boekentafel

Iedereen kan merken dat er leven zit in de wereld van de boeken over het Congo-gebeuren. Oudere edities waarvoor enkele jaren geleden niemand een stuiver over had, gaan nu tegen hoge prijzen van de hand. Het is niet alleen een kwestie van bibliofilie: ook de stroom van nieuwe publicaties bewijst dat de Congo-problematiek de geesten blijft boeien. Het is dus niet eenvoudig om bij te blijven. Laten we even wat grasduinen...

De vijgenboom van Rembert Dodoens

Onder deze nogal mysterieuze titel gaan de memoires schuil van de thans 95-jarige dokter Frans Vanderick uit Loksbergen. Vanwaar eerst en vooral die titel ? Door te verwijzen naar het “Cruydt-Boeck” van Dodoens, waarin een vijgendragende bananenboom is afgebeeld, wil de auteur de nadruk leggen op het gevaar van dwalingen wanneer men bepaalde zaken enkel vanuit de eigen culturele parameters benadert.

Dokter Vanderick, die van 1937 tot 1981 in Rwanda actief is geweest, onder meer als chirurg en hoogleraar, is een van die zo talrijke onvoldoende gekende landgenoten die enorme verdiensten op zijn naam heeft staan. Hij stichtte het eerste ziekenhuis en de verpleegstersschool in Kabgayi, hij was medestichter van de medische faculteit van de universiteit van Butare, secretaris-generaal van het Ministerie van Volksgezondheid en sloot zijn carrière af met een leerstoel aan de Université Nationale du Rwanda die mede door hem was opgericht.

Erg belangrijk is dat hij grondig het zo moeilijke Kinyarwanda beheerst, wat hem in staat stelde zich diepgaand vertrouwd te maken met de subtiliteiten van het politieke en culturele milieu in Rwanda. Hij ontmoette er nog ooggetuigen van de laatste slavenkaravanen en had er nauwe contacten met Mwami Mutara Rudahigwa, zijn familie en zijn hofhouding en daarna met de Hutu-presidenten Kayibanda en Habyarimana.

Het boek is voor een deel autobiografisch maar het verschaft ook een ongemeen rijk beeld van de uiterst complexe geplogenheden die de maatschappelijke betrekkingen onder het Tutsi-regime beheersten. Zo komen we tot de kernvraag van het boek terug : in welke mate zijn wij bij machte om de gevoelens en de levensfilosofie van de inlander wezenlijk te doorgronden ?

Aan Paul Van Wassenhove en Guido De Weerd komt de grote verdienste toe de publicatie van deze memoires mogelijk te hebben gemaakt. Dank zij hun inzet is een schat aan Afrikaanse ervaringen op het nippertje van de vergetelheid gered. Dit lijvig boekwerk (461 blz.), dat een

must is voor al wie zich nader wil inwerken in de diepe roerselen van de Rwandese samenleving, is in eigen beheer uitgegeven. (ISBN 90-90 11 444-0, te koop voor 35 eur bij Francis Vanderick, Hagelandstraat 5, 3545 Halen – Bankrekening 230-0210218-39). (G.B.)

La Belgique et le Congo Empreintes d'une colonie, 1885-1980 door Guy Vanthemsche

Het is beslist een merkwaardig werkstuk dat zopas is afgeleverd door historicus, professor aan de VUB, Guy Vanthemsche,. De invalshoek verdient alle aandacht : het gaat immers om de vraag hoe België de factor “Congo” in zijn nationale geschiedenis verwerkt heeft. Tussen de realisatie van de levensdroom van Leopold II en de hedendaagse nog altijd zuur-zoete relaties ligt een lange weg, bezaaid met de meest uiteenlopende gebeurtenissen, triomfen, dieptepunten en drama's allerhande, en de auteur doet geen moeite om ze uit de weg te gaan. Niet veel geschiedenisboeken laten zich dan ook met zoveel passie verslinden.

Duidelijk is dat het statuut van koloniale mogendheid het aanzien en de belangrijkheid van België op het internationale forum gediend heeft, maar uiteraard zijn er ook momenten geweest waarop de internationale opinie zich erg negatief heeft opgesteld, zoals ten tijde van de Vrijstaat en tijdens de Katangese afscheiding.

Veel aandacht gaat verder, hoe kon het anders, naar de rol die de opeenvolgende koningen in deze geschiedenis gespeeld hebben: de politiek van Leopold II wordt natuurlijk dik in de verf gezet, maar ook de persoonlijke politiek die zowel Leopold

III als Boudewijn hadden willen doordrukken wordt niet uit de weg gegaan. Wat Leopold III betreft, wordt aangetoond dat hij dacht het best de nationale belangen te dienen door Congo buiten de tweede wereldoorlog te houden en aan Boudewijn wordt sympathie voor de Katangese afscheiding toegeschreven. De spanningen die zodoende tussen de respectieve regeringen, vooral natuurlijk die van Londen, en de Staatshoofden rezen leveren vele bladzijden boeiende lectuur op, minstens zo spannend als een politieroman.

Interessant zijn ook de bladzijden waar het gaat over de geestesgesteldheid in België t.a.v. van het koloniaal gebeuren. Merkwaardig feit is dat een opiniepeiling uit 1956 als resultaat gaf dat 80 % van de Belgen de Belgische aanwezigheid in Congo “rechtmatig” vonden, tegen slechts 5,5 % als “onrechtmatig” en 14,5 % zonder mening.

Ten aanzien van de gevoelens van de oud-kolonialen over hun koloniaal verleden, slaat Vanthemsche de bal helemaal mis. Volgens door hem geciteerde vooroorlogse bronnen zouden zij beladen met negatieve gevoelens uit de kolonie teruggekeerd te zijn. Hij schijnt dus helemaal geen weet te hebben van het uitzonderlijke animo dat zovele oud-kolonialen in verband met hun Afrikaans verleden bezielt.

De waarde van het boek wordt mede bepaald door een hooggestemd voorwoord van de hand van professor Jean-Luc Vellut. Opmerkelijk is dat deze niet aarzelt om de auteur op de vingers te tikken waar deze stelt dat de Belgische kolonisatie niet stoelde op diplomatieke, religieuze of andere

motieven maar enkel op het maken van winst. Volgens Vellut is deze motivatie, zoals in alle maatschappelijk gebeuren, veel complexer dan dat. Ook al is de eindbalans – voor zover als die mogelijk is en zin heeft – nog niet gemaakt, gaan wij er ook van uit dat de kolonisatie inderdaad op een complex geheel van motieven gesteund was, waaronder ook de spiritualiteit haar plaats heeft. Vellut herinnert er terecht aan dat er in Congo meer missionarissen dan ambtenaren of zelfstandigen aanwezig waren. (*Editions Complexe*) (GB.)

Congo, mythes et réalités

(*Heruitgegeven bij Racine*).

Onze zustervereniging “Mémoires du Congo” lukte een schot in de roos toen ze in 2005 het initiatief nam om de heruitgave te financieren van dit standaardwerk van de betreurde historicus, professor aan de ULB, Jean Stengers. Dit boek is een bundeling, voor het eerst verschenen in 1989, van een aantal verspreide studies die honderd jaar koloniale geschiedenis bestrijken : van 1860 - de eerste koloniale toespraak van de toekomstige koning Leopold II - tot de onafhankelijkheid in 1960. Geen exhaustief relaas van de koloniale geschiedenis dus maar een mooie reeks detailstudies waarin een aantal belangrijke aspecten van die honderdjarige periode uitstekend worden geanalyseerd. Men weet niet wat het meest te bewonderen : de scrupuleuze nauwkeurigheid, de serene gematigdheid, de sobere en elegante stijl van deze voorbeeldige wetenschapper.

De uitgevers hadden de goede idee de eerste editie op enkele punten aan te vullen : onder meer met een studie die aantoonde hoezeer Stanley fout zat met

zijn schatting van het Congolese bevolkingsaantal. Voorts leest men er ook een scherpe kritiek op het werk van Hochschild.

Dat deze herdruk alweer uitgeput is en waarschijnlijk door nog een nieuwe druk zal worden gevolgd, wekt de hoop dat het tijdperk van de scheldschriften, de geschiedeniswetenschap onwaardig, op de terugweg is.

Het negertje op de toog... (Door Cyriel van Meel)

In onze vier voorgaande nieuwsbrieven konden onze lezers het relaas lezen van de Kongoreis die Cyriel Van Meel in 2005 ondernam. Na een verblijf in Kinshasa vloog hij door naar de Kwango, de streek waar hij de laatste drie jaar van zijn koloniale loopbaan doorbracht. Met de onderstaande bijdrage sluit Cyriel zijn reisverhaal af. Het vleugje nostalgie dat de erbij horende terugblik op zijn kinderjaren en zijn onvergetelijke jaren in Kongo kruidt nemen we er met groot genoegen bij.

Mijn ouders hadden de bronnen van inkomsten in twee gesplitst. Mijn vader

verdeelde zijn tijd tussen klompen maken en een hectare land bewerken en mijn moeder runde de kruidenierswinkel. Je weet wel zo een winkel waarin alles te vinden was en dat hoorde zo in die goeie oude tijd. Men kon bij ons zowel een vers brood kopen, kaas en charcuterie, als werkkledij, stof per el, siroop uit de grote ton, chocolade, bloem, suiker, petroleum, nagels en schroeven, enfin te lang om op te noemen.

Die zaak moet al van vóór mijn geboorte op volle toeren hebben gedraaid want, gedragen op de arm, werd ik voor het eerst geconfronteerd met het negertje op de toog. Niet zo maar geen gewoon zwart figuurtje, neen een glimmend zwart glimlachend en zelfs hoofdknikkend negertje. Dat hoofdschudden deed hij niet voor niets want in zijn handen hield hij een soort trom met een gleuf. Ik mocht dan een muntstuk met een gaatje erin (een kwartje van 25 centiemen) door die gleuf laten vallen waarop het sympathieke kroezelkopje al zijn dankbaarheid demonstreerde in een reeks "ja-knikken". In diezelfde voorhistorische tijd waren er ook nog "sollekes" in omloop, 5 centiemen, maar die wogen niet veel en het aantal hoofdknikken van het negerke was dan ook recht evenredig met het gewicht en de waarde van het geïnvesteerd kapitaal. Sollekens mocht ik dagelijks offeren maar een "kwetje", daarop was mijn moeder wel wat zuiniger. Regelmatig zat er zo een barrevoetse pater in de keuken die de "sollekes en de kwetjes" kwam ophalen.

Hoe dat ding in onze winkel terecht is gekomen kan ik me zo voorstellen want voor paters en al wat met de missies te maken had liep mijn moeder over van

bewondering. Almanakken en missieboekjes van diverse religieuze ordes kon je dan ook tot de hoofdzakelijke literatuur rekenen die gelezen en herlezen werd tijdens de winteravonden rondom de Leuvense stoof. Uit die missieboekjes bleven mij de verhalen bij, door één of andere pater geschreven, waarin de negertjes in Kongo zo identiek geleken op dat dankbare toogmodel. De dankbaarheid van het negertje liep dan gewoonlijk uit op een bekering met een doopsel. In bepaalde gevallen genas dat negertje nog van één of andere ziekte na zijn doopsel. Enfin, die paters wisten wel een stijl te hanteren die aansloeg bij het thuisfront.

Toen kwam de oorlog, de jaren doorgebracht in de kostschool en ik verloor het figuurtje op de toog uit het oog... Maar in 1953 kreeg ik met de echte negertjes te maken.

Ik ging eerst aan de slag als "agent sanitaire" bij Otraco op de scheepswerf, kreeg daar een tiental verplegers onder mijn hoede en wou reeds vanaf de eerste maand doordringen in de leefwereld van de Kongolezen, hun taal leren, kennis maken met hun familie en ze aan huis bezoeken, maar dat liep op een sisser uit.

"Nee !" zegden ze, "wij zeggen niet waar we wonen, je moet ons niet komen bezoeken en het Lingala moet jij toch niet leren, wij spreken toch allemaal Frans."

Het was me vlug duidelijk, zij waren geen negertjes volgens de missieboekjes, neen zij waren "évolués" en zij woonden in de Cité waarvoor andere blanken me gewaarschuwd hadden en de raad gaven er weg te blijven. Nadat mijn verplegers van mijn "bleu" zijn hadden geprofiteerd door mijn

financiële hulp in te roepen voor familieleden die ziek waren in het binnenland en dringend voor verzorging naar Kinshasa moesten komen, voor een kind dat... voor een nonkel die... voor een begrafenis... voor een dame-jeanne rode wijn enz., had ik het wel begrepen; er zijn goede en minder goede Kongolezen, juist zoals bij ons. Het geleende geld kon ik wel vergeten.

Maar ik wou verwezenlijken wat ik in mijn hoofd had en zocht contact met de gewone werkman op de scheepswerf, met een magazijnier in de centrale apotheek, met een lasser in de haven en met een soort tovenaars in de "Belge". Deze vier mannen Emmanuel, Simon, Philippe en Mwanamputu werden een bron van informatie, een leerschool in Lingala, brachten mij de knepen van de jacht bij en waren blij wanneer ik hen kwam opzoeken in de Nouvelle Cité, met hun kinderen op schoot zat en we samen de jachtbuit verdeelden. Wij deelden de weekendnachten op de top van de Pic Mensé, we zochten samen naar eetbare planten en drinkbare lianen; wij waren als gelijken.

Mijn zoektocht naar het echte Kongo en de echte Kongolezen zette me voor een tijdje af in het oerwoud langs de Kasai en daarna op de DEC-vloot ter bestrijding van de waterhyacintenplaag. Mijn tweede diensttermijn Kongo was van een heel ander type, ik moest nu geen moeite meer doen om met de gewone Kongolees in contact te komen, neen, ik zat er nu dag en nacht middenin. Ik kreeg het gewest Popokabaka toegewezen als "agent sanitaire" van Foreami. Twee à drie weken per maand de brousse in, de medische bijstand in de dorpen en de controle over elf dispensaria. Vele

avonden zat ik met de dorpschefs rond hun avondlijk vuur en hoorde hen praten over de gewone dingen van elke dag maar ook over allerlei geheimzinnigs dat verscholen zat in legenden en verhalen. Ik kende toen het werk van Pater Tempels nog niet maar ik had wel vlug begrepen dat er niet te spotten viel met de ndoki die onder de gedaante van een zwarte antilope over de savanne rende en de jacht deed mislukken, noch met de fetisj Mbwole die ze me kwamen tonen, noch met de jachtfetisjen msaanda of kamwaadi, noch met de ngaanga ngoombo. In de missieboekjes werd de nganga nkisi als de tovenaars afgeschilderd die door allerlei hocus-pocus de mensen bedroeg. Ik had ondervonden dat dit niet altijd het geval was en dat zij heel wat van kruidengeneeskunde afwisten. Daarom ging ik ze overal opzoeken en vroeg hen uit over de kruiden, de afkooksels en de harsen die ze gebruikten. Met de jaren groeide het vertrouwen, ze gaven heel wat geheimen prijs en wezen ze me de planten aan. Heel wat stalen heb ik zo voor onderzoek naar Sandoz in Bazel kunnen sturen.

Al die nauwe persoonlijke contacten, die ze normaal van een blanke niet gewoon waren, brachten me in de juiste uitgangspositie waarnaar ik al die jaren had gezocht. Toen in 1960 de terreurgolf over Kongo sloeg kon ik daarvan de vruchten plukken want ze waren er, de dankbaren.

Mijn jagers in Kinshasa verwittigden me in 1959 niet meer in de zwarte woonwijken te komen, de Bayaka voerden in 1960 een afleidingsmanoeuvre uit om de muitende militairen te misleiden zodat ik ongezien kon ontsnappen, de soldaat, die ik ooit nog had leren

polsstokspringen en nu aan de grenspost van Kahemba op wacht stond, hield de andere soldaten tegen en liet mij ongemoeid de grens naar Angola oversteken.

In 2005 ben ik dus eindelijk eens naar Kongo kunnen terugkeren, samen met mijn vriend Frans, ex-kapitein bij Otraco. Mijn hoofddoel was terug te gaan naar Popokabaka en de dorpen. Hoe ik alles heb weergevonden komt hier vandaag niet aan bod in dit verhaal maar wel het weerzien van de laatste overlevenden van mijn personeel. Wij logeerden er op de missie want het vroegere hotel Maes was verdwenen, met de grond gelijk gemaakt. Ik denk niet dat de tam-tam nog operationeel was, maar het bericht van mijn terugkeer had zich toch als een lopend vuurtje verspreid.

De eerste die me kwam opzoeken was Manianga Edouard. De man liep me met uitgestoken armen tegemoet terwijl de tranen over zijn wangen rolden.

"Ik heb nooit durven dromen u nog eens terug te zien", herhaalde hij steeds maar.

Samen op de bank

Wij gingen samen op de bank vóór de kamer van de bisschop zitten. Manianga was mijn klerk geweest en was dikwijls als tolk opgetreden tijdens de lange

gesprekken met de chefs rondom het kampvuur. Hij was de enige Bakongo tussen mijn personeel en het verwonderde me dan ook dat hij na 1960 bij de Bayaka gebleven was.

"Al de verplegers van uw ploeg zijn al lang dood maar Muniungu, de planton, die leeft nog en wil u morgen komen bezoeken," zei hij.

" Oh ja, wat ben ik blij nog enkelen van vroeger weer te zien."

" Weet je nog Mundele," zei hij "toen je nieuw toekwam en direct naar het hol van de opstand in Masina moest en het grote dorpsfeest te Lusanga toen je die zwarte antiloopt op de hoogvlakte van Nseke Mbishi had gedood, en toen de aarde onder de camionette afscheurde en je met de voorwielen over de ravijn bleef hangen, en je in Kisoma drie dagen en nachten die gekwetste buffel heb achtervolgd en je in Mwadi een nijlpaard schoot om het hospitaal van vers vlees te voorzien, en je een waterpomp installeerde, en je...en je... en je...," ging hij maar verder. Hij was zo blij en vertelde maar door...

" Toen was het toch zo goed, maar sinds jullie blanken weg zijn is het alleen maar miserie. Toen kregen we elke maand ons loon uitbetaald, konden onze kinderen naar school gaan en dat kostte niets, waren we ziek dan konden we naar het hospitaal gaan voor verzorging en dat kostte niets maar nu ! Soms komt er iets dat pensioen heet maar dat is nu al vele maanden geleden. Ach Mundele !"

's Anderendaags kwam mijn vroegere planton Muniungu Edouard de berg op naar de missie. Gekleed op zijn paasbest en vergezeld van één van zijn zonen.

" Mundele !" riep hij al van ver "Mundele !"

We vielen letterlijk in elkaars armen. Hij had ook de dorpschef van Vulamuanga meegebracht die me als kind dikwijls gezien had, palaverend met zijn vader 's avonds rond het vuur.

Het verschil tussen vroeger en nu werd nog eens met allerlei details in de verf gezet.

"We wisten in 1960 niet wat "dépendance" betekende, alleen Kasiala heeft ons altijd gewaarschuwd."

Kasiala was mijn tweede planton, die de dorpen ging verwittigen wanneer ik de medische onderzoeken kwam doen. Hij had altijd gezegd dat die "dépendance" niets voor hen was want dan zouden de chefs hen weer uitbuiten en zou de kleine man weer niets meer te zeggen hebben.

"Kasiala was een wijs man maar reeds overleden, heb ik gehoord,"

"Ik geloofde hem eerst niet maar toen ze probeerden me te vergiften had ik het wel begrepen. Kasiala was een eenvoudige man die gewoon zijn verstand gebruikte en kon vergelijken met vroeger", zei Muniungu hoofdschuddend.

Zoals ik het de dag voordien had gedaan met Manianga, zo gaf ik Muniungu nu ook een uurwerk met reservebatterijtje. Hij weende en begon zoals Manianga gisteren had gedaan de mooie tijd, toen de blanken er nog waren, uit de herinnering op te halen.

"Weet je nog Mundele," vroeg hij "hoe wij samen een deel van de Bayakaweg van Bomba Makuka naar Kinshasa hebben gevolgd over de dorre nsekés en we samen zo maar onder de blote hemel sliepen.. en toen we samen die nacht doorbrachten in het maïsvelt van Kisoma en we door de mist de buffels niet zagen die vlakbij waren.. en toen we die besmettelijke melaatsen en die

tuberculosepatiënten naar de leprozerie van Mosango vervoerden : zonder slapen reed jij dag en nacht maar door.. en toen jij Kasiala en ik de Mambaberg beklommen waar het geheime graf is .. enz..enz..."

De herinneringen bleven maar opwellen alsof het gisteren gebeurd was. Hij wist het nog allemaal.

"Jij deed elke maand stipt de uitbetaling," zei hij met een zucht, "maar nu is het maanden geleden dat ik nog iets ontvangen heb. Vroeger was er één blanke dokter en lagen de paviljoenen vol met patiënten voor verzorging. Nu zijn er drie Kongolese dokters maar de paviljoenen zijn zo goed als leeg want wie niet kan betalen mag niet binnen. Ga naar huis sterven zeggen ze nu. Ach Mundele...!"

De man weende nog toen hij over de paspalum van de missie terugging naar zijn potopotohuisje beneden in de vroegere "Belge".

Voor het hospitaal van Popokabaka

Ons verblijf in Popokabaka en omgeving liep wat langer uit omdat een dokter van de Damiaanactie ons wou meenemen naar Kasongo Lunda. De zwarte abbés waarmee we twee weken samen aan tafel zaten gingen uit van de zekerheid dat we de zondagsmis zouden bijwonen en ze verheugden er zich al op want het was lang geleden dat er nog eens blanken in de kerk waren geweest. Dus gingen wij naar de kerk die, sinds aan

Popokabaka de residentie van een bisschop is toegekend, tot kathedraal gepromoveerd is. Wij ontvingen de lofbetuigingen van heel de parochiegemeenschap, kregen een flinke kwispeldouche over ons heen, onderdrukten de kriebelhoest van de overdaad aan wierook en brachten drie uur geduld op om de hele opvoering bij te wonen.

Eénmaal buiten kwamen ze me van overal handen schudden en "weet je nog"-verhalen opdissen. Enkele ouderen waren nog naar mijn medische controles gekomen, anderen waren kinderen van die en die en die !!!

Een vraag die dikwijls terugkwam maar waarop ik het antwoord schuldig moest blijven : " Wanneer komen jullie blanken terug.. Zal het nog ooit zo goed worden als toen vóór '60 ?"

Ik kon alleen maar denken aan dat negertje op de toog waarvan geen mens vandaag het nut nog inziet. Het is trouwens spoorloos verdwenen, zoals ook de toog, de winkel en mijn missie-bezorgde-moeder zelf. Er zijn ook geen bruine paters meer om de collecte en het zilverpapier op te halen, het Kongo van het negertje op de toog bestaat gewoon niet meer.

De corrupte leiders blijven vanzelfsprekend op onze steun rekenen, al was het maar om terreinwagens aan te kopen, nu het tijdperk van de tipoy ook al voorgoed voorbij is. Misschien rekenen ze ook nog op een doctoraat honoris causa want dat is bepaald niet slecht voor het imago.

Cyriel Van
Meel

Huidige samenstelling van de raad van bestuur van Afrikagetuigenissen vzw

Voorzitter : Guido Bosteels
Ondervoorzitter : Cyriel Van Meel
Secretaris : Hilde Decoo
Archivaris : Lucien Hoérée
Penningmeester : Dirk Smitz
Leden : André Huybrechts
Walter Geerts
Bob Vanhee
Roger Gallant

Het bestuur dankt ook Paul Lelièvre-Damit die welwillend de functie van commissaris der rekeningen waarneemt.

Deze nieuwsbrief is uitgegeven door de
VZW

AFRIKA-GETUIGENISSEN

Zetel en secretariaat :

Hollandsvin 4, 3120 Tremelo

Telefoon en fax : 016 53 18 64

cyrielvanmeel@hotmail.com

Bankrekening : 001-4254043-87

Niets uit deze nieuwsbrief mag worden
over-genomen, gekopieerd of
gepubliceerd zonder de voorafgaande
schriftelijke toestemming van de
uitgever, die alle rechten voorbehoudt.